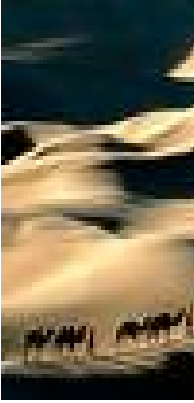


```
st1:* { BEHAVIOR: url(#ieooui) } @font-face { font-family: Verdana; } @font-face {
font-family: Rockwell; } @page Section1 {size: 595.3pt 841.9pt; margin: 70.85pt 70.85pt
70.85pt 70.85pt; mso-header-margin: 35.4pt; mso-footer-margin: 35.4pt; mso-paper-source: 0; }
P.MsoNormal { FONT-SIZE: 12pt; MARGIN: 0cm 0cm 0pt; FONT-FAMILY: "Times New
Roman"; mso-style-parent: ""; mso-pagination: widow-orphan; mso-fareast-font-family: "Times
New Roman" } LI.MsoNormal { FONT-SIZE: 12pt; MARGIN: 0cm 0cm 0pt; FONT-FAMILY:
"Times New Roman"; mso-style-parent: ""; mso-pagination: widow-orphan;
mso-fareast-font-family: "Times New Roman" } DIV.MsoNormal { FONT-SIZE: 12pt; MARGIN:
0cm 0cm 0pt; FONT-FAMILY: "Times New Roman"; mso-style-parent: ""; mso-pagination:
widow-orphan; mso-fareast-font-family: "Times New Roman" } P { FONT-SIZE: 12pt;
MARGIN-LEFT: 0cm; MARGIN-RIGHT: 0cm; FONT-FAMILY: "Times New Roman";
mso-pagination: widow-orphan; mso-fareast-font-family: "Times New Roman";
mso-margin-top-alt: auto; mso-margin-bottom-alt: auto } DIV.Section1 { page: Section1 }
```


H. Peygamber'in Filistin'de Bir Vakfı Ve Osmanlı Devleti'nin Vakıf Ve Tapu-Kadastro Anlayışını Gösteren Bir Belge

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz

Osmanlı devletinin vakıf müessesesine olan yaklaşımı ve elde ettikleri toprakların maddî ve manevî tapusunu çıkarmaktaki maharetleri inkâr edilemez bir gerçektir. Yavuz Sultan Selim ve Kânunî zamanlarında yapılan tapu tahrir işlemleri, günümüzdeki modern tapu-kadastro işlemlerine göre daha ileri ve ayrıntılı bir teknikle yapılmıştır. Bugün üzerinde 30 küsur devletin bulunduğu Osmanlı hâkimiyetindeki bütün toprakların ayrıntılı tapuları, asırlarca Kuyûd-ı Hâkâniye adı altında muhafaza edilen Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki bin küsur Tapu Tahrir Defterlerinde mevcuttur. Biz bunların nasıl bir incelik ve itina ile tutulduğunu ve Osmanlı Devleti'nin vakıf müessesesine nasıl hürmet gösterdiklerini gösteren bir önemli vesikadan burada bahsedeceğiz.

Hicretin IV yahut X. yılında Temim Dari isimli bir sahabe H. Peygamber'e gelir ve henüz fethedilmediği halde Filistin arazisinden muayyen bir kısım arazinin kendisine tahsis edilmesini arzu eder. Gelecekte bu toprakların Müslümanların eline geçeceğini gözle görmüş gibi bilen H.

Peygamber, Temim Dari' nin bu arzusuna müsbet cevap verir ve bu tahsisin yazılı bir senet şeklinde Temim Dari' ye verilmesi için şöyle bir emirnâmede yazdırır. *Bu yazılı belgede Allahın Peygamberi Muhammed'in Temim Dari ailesine, Allah fethini nasib ettiğı zaman bağışladığı ve tahsis ettiğı arazi yazılıdır. Bunlar Beyt-i Aynun, Habrûn ve Beyt-i İbrahim'dir. Ebediyyen kendilerine verilmiştir."*

Şahitler

"Abbas, Ebubekir, Omer, Osman ve Ali"; [1] Bu senedin muhtevastındaki emir, Hz. Ömer devrinde Filistin Arazisi müslümanlar tarafından fethedildiğı zaman yerine getirilmiştir. Hz. Peygamber'in yazdırdığı deri parçası (intaâi şerif), Temim Dari ailesinin elinde mevcut olduğı ve bunu bizzat gördüklerini tarihçiler zikr etmektedirler.[2] Aslında bir temlikî ikta tasarrufu olan bu tasarruf 'ebediyyen' kaydıyla yapıldığı için vakıf haline gelmiştir.

Filistin toprakları, 922/1517 yılında Osmanlı Devletinin eline geçmiş ve Filistin'deki şehirler birer Liva olarak Şam vilayetine bağlanmıştır. 1527 yılından itibaren bu çevrede fethedilen arazinin tapu-tahrirleri yani tapu kadastro, bugün bile hayal edemeyeceğimiz modern bir tarzda yapılmaya başlanmıştır. Bu defterlere, her mahaldeki vergi mükellefleri, vergiden muaf olanların adları, arazinin kimin dirliğı, mülkü yahut vakfı olduğı yazılmıştır: Şahıs veya arazilerden vergiden muaf olanların muafiyet sebebi ve ilgili fermanın kaydı düşölerek işlenmiştir. Her tapu-tahrir defterinin başına ait olduğı sancak veya eyalete ait hususî bir Kanunnâme varsa o kanunun metni yazılmıştır.[3]

İşte Filistin arazisinin tapu-tahriri yapılırken Hz. Peygamber'in Temim Dâri ailesine yaptığı vakıf araziye sıra gelmiştir. Osmanlı padişahlarının fermanıyla bütün vakıflara gösterilen hürmet, buna da fazlasıyla gösterilmiştir. Hz. Peygamberin deri üzerine yazdırdığı senet ve ilgili kayıtlar esas alınarak Osmanlı Tapu Tahrir defterlerine bu arazi Hz. Peygamber'in vakfı olarak kayda geçmiştir. Kanunî zamanında yazılan bir 980/1572 tarihli ve 522 no.lu Tapu Tahrir Defterinde mevcut olan ve bugün Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan bu kayıt aynen şöyledir.:

"Bütün Peygamberlerin seyyidi; Âlemlerin Rabbi olan Al-lah (C.C.)'ın habibi; Arap ve Acemin efendisi; Mekke ve Ha-rem'in imamı olan Hâşim oğlu Abd-i Menaf oğlu Abdülmuttalip oğlu Abdullah oğlu Muhammed'in (üzerine salât ü selâm olsun) Ensâr'dan Temim Dari, evladı, evladının evladı, zürriyetleri ve bütün nesil ve neseplerine yapılan vakfın, Hz. Peygamberin yazılı emri ve Ali Beg Evkâfı kayıtları gereğince kaydedilen suretidir.

Halilü-Rahman'a Tâbi Beyt-i Aynun Köyü Tamamen

Habrûn ve Sarra Diye Bilinen Halilür-Rahman Şehrine ait Arazi Tamamen Halilür-Rahman'a Tâbi Mertun Mezreası Tamamen

Halilür-Rahman Şehrinde 65 adet Temim Vakfı Diye Bili-nen Dükkânlar.[4]"

Osmanlı tapu-kadastro sisteminin bir nümunesi olarak takdim ettiğimiz bu belge, Osmanlı Devleti'nin vakıf müessesesine verdiği ehemmiyeti ve fethettikleri topraklar üzerinde icra ettikleri tapu-kadastro işlemlerinin mükemmelliğini açıkça göstermektedir. Osmanlı Devletinin büyük bir itina ile muhafaza ettiğı Vakıflar, müslim-gayri müslim, yerli ve yabancı herkese karşı dermeyeran edilebilen müslüman toprakların tapusu haline gelmiştir.

Vakıf, Allah (C.C.) ve insan sevgisinden doğan mukaddes bir müessesedir. Osmanlı Devletinin

bu tutumu kendileri hakkında diğerk müslümanların da takdirlerini celb etmiştir. Bir Hanefî hukukçusu olan Hamevi'nin şu sözleri enteresan olduğı kadar çok da manidardır: "Osman oğulları ehl-i keşif ve irfanın kitaplarında sahabeden sonra en âdil devlet adamlarıdır diye tavsif edilmektedirler".[5]

[1] Kalkaşandi, Ebül-Abbas Ahmed, Subhul-A'şâ, Kahire 1915, C.13, sh. 118-122.

[2] Kalkaşandi, 13/122.

[3] Lütfü Paşa; Asafnâme, İstanbul 1326, sh. 24-25.

[4] Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu Tahrir Defteri, No. 522, sh. 166.

[5] El-Hamevi, Ahmed, El Ecvibe, Sül. Kütb., Esat Ef., No. 1152 Vrk, 129.